

MAANDBLAD VAN „OUD-UTRECHT”

VEREENIGING TOT BEOEFENING EN TOT VERSPREIDING VAN DE KENNIS
DER GESCHIEDENIS VAN DE STAD EN DE PROVINCIE UTRECHT

NOVEMBER
1954

ONDER REDACTIE VAN:
H. DE JONG

27e JAARGANG
N° 11

UITGAVE DER VEREENIGING. ADRES: MAJELLAPARK 61, UTRECHT
Gironummer 575520 ten name van de Vereeniging „OUD-UTRECHT”

LEZING DR A. J. M. KUNST

Het bestuur van de vereniging Oud-Utrecht nodigt de leden met hun dames vriendelijk uit tot bijwoning van een lezing door dr A. J. M. Kunst te Utrecht over de geschiedenis van het Gereformeerd Burgerweeshuis hier ter stede.

Op 12 Mei van dit jaar verwierf de heer Kunst aan de Rijks-Universiteit te Utrecht de doctorstitel met de verdediging van zijn proefschrift „Van Sint Elisabeths-Gasthuis tot Gereformeerd Burgerweeshuis 1485—1814”.

Het bestuur van Oud-Utrecht vond de heer Kunst bereid over dit onderwerp een populaire voordracht te houden. Dit zal dan geschieden op Woensdag 17 November 1954, 's avonds 8 uur in het paviljoen Wilhelminapark.

Namens het bestuur:

Ir J. D. M. Bardet, voorzitter.

Mr N. B. ten Bokkel Huinink, secretaris.

DE MOLENS IN UTRECHT

Nadat eerst de staten van Utrecht de prijzenswaardige Molenverordening hebben vastgesteld, waarbij alle nog in de provincie aanwezige molens tot monument worden verklaard en nu niet meer zonder toestemming van gedeputeerde staten mogen worden gewijzigd of gesloopt, heeft de Provinciale Planologische Dienst een inventarisatie opgemaakt om na te gaan wat er nu nog aan molenbezit in de provincie Utrecht aanwezig is. Waren er omstreeks 1900 in Nederland nog ongeveer 6000 molens in bedrijf, na vijftig jaar zijn daarvan in ons land niet meer dan 1300 aanwezig.

En daarvan heeft volgens de lijst van de P.P.D. onze provincie er niet meer dan 32 stuks bewaard.

Dit molenboek van Utrecht is in gestencilde vorm met 32 ingeplakte foto's in een beperkt aantal exemplaren aan betreffende instanties rondgezonden; het is niet in de handel.

In de inleiding wordt onder meer gesteld, dat naast de werktuig-

kundige kant, het streven naar behoud van de windmolen in hoge mate een cultureel aspect heeft, en dit in verschillende opzichten.

„De belangrijkste droogmakerijen van de 17de eeuw met de daarbij behorende verfijnde waterbeheersing, die aan de agrarische ontwikkeling ten goede kwam, de zeer hoog ontwikkelde industrialisatie in de 17e eeuw, dit alles is door de windmolen mogelijk gemaakt. Met recht kan dan ook gesteld worden, dat ons land zijn huidige structuur aan de windmolen te danken heeft..

Uit landschappelijk oogpunt zijn de molens meestal belangrijk door hun massa en silhouet.

Het is daarbij merkwaardig te constateren hoe de molen, geconcipieerd als een zuiver utiliteitsbouwwerk, in verreweg de meeste gevallen ook aesthetisch zeer bevredigt. Wanneer dit niet het geval is, dan is dit vrijwel altijd te wijten aan latere toevoegingen of veranderingen.

Tenslotte heeft de molen ook uit een oogpunt van vreemdelin- in ons land toeneemt, zeker niet onderschat mag worden.”

En wanneer we aan de hand van de voorliggende gegevens het utrechts molenbezit eens nader analyseren dan blijkt dat er hier thans nog aanwezig zijn

14 achtkante bovenkruiers	waarvan	4 in gebruik
6 ronde stellingmolens	waarvan	1 in gebruik
1 ronde grondmolen	waarvan	0 in gebruik
1 houten standaardmolen	waarvan	0 in gebruik
10 wipmolens	waarvan	7 in gebruik
Totaal dus 32 molens		waarvan 12 in gebruik.

De wipmolens zijn alle watermolens. De overige zijn of watermolen of korenmolens. Van de vijf daarvan nog ingebruik zijnde, zijn twee watermolens en drie korenmolens.

In de gehele provincie Utrecht zijn dus niet meer dan drie korenmolens in bedrijf en wel in Vreeland, in Zeist en in Wijk bij Duurstede.

Van de 32 molens hebben er nog 24 stuks gave wieken.

In de lijst zijn dus ook opgenomen die molens, welke reeds van hun wiekenkruis zijn ontdaan en daardoor hun schone silhouet geheel verloren hebben. De molen in Zuilen, welke in de hongervinter voor velen nog zulk een welkome uitkomst is geweest, staat in het molenboek nog in volle glorie met wieken afgebeeld, doch is thans reeds onttakeld en ten dode gedoemd door de hoge gebouwen van de kininefabriek.

Trekken we een lijn noord—zuid van Hilversum over Utrecht naar Vreeswijk, zó de provincie in tweeën delend, dan blijkt dat zich in de oostelijke helft van onze provincie niet meer dan zes molens bevinden en wel dat in het noordoostelijk deel benoorden de straatweg Utrecht—Renswoude—Ede, dus in het gebied van Soest—Baarn—Eemnes, Hoogland, Stoutenburg, Leusden niet één molen gespaard is gebleven.

In het zuidoostelijke deel treffen we dan de twee reeds genoemde korenmolens te Wijk bij Duurstede en Zeist, een molenstomp zonder wieken te Woudenberg, de tot restaurant verbouwde Panoramamolen te Rhenen, een korenmolen te Elst waarvoor bereids een sloopvergunning is afgegeven en de houten standaardmolen in het Darthuiserveld onder Leersum.

Het stemt tot grote vreugde te vernemen dat in de streek zelve nog pogingen worden gedaan om voor de molen in Elst alsnog een bestemming te zoeken om deze te behouden. Het is van harte te hopen dat deze pogingen tijdig met succes zouden kunnen worden bekroond. Op de houten standaardmolen in Darthuisen, eigendom van mevrouw C. H. Pauw van Wioldrecht mag nog wel speciaal de aandacht worden gevestigd. Van dit oudste type van windmolen bestaan in ons land nog slechts een kleine vijftig exemplaren. Het zou dus uit dien hoofde al van groot belang zijn om het enige utrechtse exemplaar dat helaas in zeer slechte staat verkeert, te redden van algehele ondergang.

In het westelijk deel van de provincie van Abcoude tot Lopik staan dus nog 26 molens, waarvan de meeste in de Vechtstreek (ruim gerekend). Het is een aardige bezigheid voor onze lezers deze 26 exemplaren op te sporen en te gaan bezien op hun aanstaande voorjaarstochten door de provincie. We stellen ons voor om die lijst dan in het komende najaar geheel te publiceren. Laten wij hopen, dat dan op het toch reeds zo kleine aantal geen nieuwe verliezen meer behoeven te worden vermeld, al is voor het zo grote aantal buiten gebruik gestelde molens nog het ergste te vrezen.

J. D. M. BARDET.

MR J. W. C. VAN CAMPEN

Vijf-en-twintig jaar geleden, den 1sten November 1929 trad mr J. W. C. van Campen als chartermeester bij het oud-archief der stad Utrecht in dienst. Ruim elf jaar later, den 1sten Januari 1941 sloot daarbij zijne benoeming als leider van dat archief aan.

In het beleven van een zilveren ambtsperiode schuilt op zichzelf geen bijzondere verdienste. Een redelijke gezondheid, een grondige zaakkennis en een plichtvaardige arbeidsdrang leiden vrijwel onwillekeurig tot zoo'n voorval in het ambtelijk bestaan.

Als dat bestaan echter niet in statige ambtelijkheid beklemd is geraakt, niet in zichzelf is verschaald, doch zijn beteekenis ook voor breederen kring heeft getoond, dan is er zeer zeker reden even bij zoo'n mijlpaal stil te staan. Dan dwingt, zooals in dit geval, de gehoudenheid tot betuiging van erkentenis.

Moge het den heer Van Campen derhalve gegeven worden, zijn taak ook verder in welstand te volbrengen, de befaamde traditie der utrechtse instelling te handhaven, haar steeds nader aan de gemeenschap te binden en voor de samenleving nuttig te doen zijn.

E.

ZUID-AFRIKANERS IN UTRECHT 1)

De plaatsing op 31 Mei 1954 in het hoofdgebouw der Academie van een reliëf „uit dankbare erkentelijkheid teenoor die Utrechtse Universiteit aangebied namens sy Suid Afrikaanse studente, wat vanaf 1762 alhier studeer het”, is wel de aanleiding geweest om tevens een boekje te laten verschijnen, waarin de lotgevallen gedurende bijna twee eeuwen van die groep stamverwanten voor het nageslacht werden vastgelegd.

Het relaas begint met een aanklacht tegen de Oost-Indische Compagnie, die in haar 150-jarig bewind aan de Kaap schromelijk te kort is geschoten in het zorgen voor onderwijs aan de groeiende bevolking van nederlandse afkomst in Zuid-Afrika. Eerst het Bataafse Bewind heeft in 1805 door de oprichting van een school van de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen te Kaapstad de eerste stap in de richting van voorbereidend hoger onderwijs gezet. Een academische opleiding in Europa was in die omstandigheden voorlopig een zeldzaamheid.

Ondanks de geleidelijke toeneming in de 19de eeuw is het totale aantal zuid-afrikaanse studenten te Utrecht van 1762 tot heden nog even beneden de tweehonderd gebleven. Uit deze kleine groep zijn echter velen voortgekomen, die tot de intellectuele en geestelijke ontwikkeling van Zuid-Afrika een belangrijke bijdrage hebben geleverd. Van hen mag, met voorbijgaan van anderen, genoemd worden Thomas Burgers, als theologisch student te Utrecht in 1853 ingeschreven, die in 1872 president van de Zuid-Afrikaanse Republiek werd en krachtig en vooruitstrevend zijn moeilijke taak vervuld heeft tot aan de ongelukkige annexatie van Transvaal door Shepstone in 1877. Zijn bezoek aan Nederland in 1875 heeft er veel toe bijgedragen hier belangstelling voor zijn volk te wekken. In een andere, in 1900 ingeschreven Afrikaner, D. F. Malan, die tijdgenoten zich herinneren als een stille, teruggetrokken en hard werkende student, ook al in de theologie, zag toen wel niemand de toekomstige Eerste Minister van de Unie van Zuid-Afrika. Het resumé van zijn levensloop (blz. 58/59) eindigt met de constatering, dat „onder sy vaste leiding daar in Suid-Afrika 'n bewind gevoer word om in eerlikheid teenoor elke bevolkingsgroep vir almal 'n levensmoontlikheid onder bes moontlike omstandigheden te vind”. Dit schijnt een bijzonder welwillende formulering te zijn van de politiek van een man, wiens „apartheids”-wetten alom in de wereld grote verontwaardiging opriepen. Het portret van den Premier, die zelf enige herinneringen aan studententijd afstond, doet niet bepaald aan een zachtzinnig of besluiteloos man denken. Malans aangekondigd aftreden houdt op het ogenblik de gemoederen in Zuid-Afrika en elders in spanning.

1) Suid-Afrikaners in Utrecht 1762—1954. Utrecht 1954, 88 bladz. met portret en illustratie.

Werd in de aanvang uitsluitend rechten gestudeerd door de Zuid-Afrikaners, sedert Napoleon in 1811 de Universiteit tot école secondaire degradeerde kwamen er alleen theologen te Utrecht aan, daar deze slechts zelden promoveerden en dus hier nog terecht konden. Daaruit ontstond een langdurige traditie, die Leiden voor de rechten, Utrecht voor de theologie aanwees. In onze eeuw studeren Zuid-Afrikaners evengoed in andere faculteiten.

Er wordt naast vele andere lezenswaardigheden in deze publicatie ook een en ander meegedeeld over de Nederlandsch Zuid-Afrikaansche Vereniging, op instigatie van de professoren Buys Ballot, Harting en De Louter in 1881 te Utrecht gesticht en over het veel jongere (1952) Genootschap van Suid-Afrikaners. Dit laatste heeft de uitgave van het hier aangekondigde boekje tot stand gebracht. Belangstellenden vinden daarin, buiten de op Zuid-Afrika's geschiedenis en zijn studenten betrekking hebbende gegevens, ook een beknopt overzicht van Utrechts historie en van de samenstelling der Universiteit. Het heeft een eigen bekoring dat te lezen in het ons even vreemd als vertrouwd in de oren klinkend zuid-afrikaans.

v. C.

BOEKAANKONDIGING

De Nederlandse Musea. Uitgegeven in opdracht van het Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen. Tweede druk, 's-Gravenhage 1954.

In opdracht van het Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen heeft de Rijksinspecteur voor roerende monumenten, de heer D. F. Lunsingh Scheurleer, een nieuwe uitgave van de Museumgids, het z.g. Gele boekje, bewerkt. Het omvat een overzicht van de verzamelingen, die in haar geheel of voor een belangrijk gedeelte bij voortdurend in het openbaar ter bezichtiging zijn opgesteld, en die, tegen betaling of gratis, op vastgestelde tijden of na aanvraag, voor bezoekers toegankelijk zijn. De collecties zijn in drie rubrieken onderscheiden, te weten: I. musea, oudheidkamers e.d., die eigendom zijn van het Rijk, een provincie, een gemeente, een stichting of vereniging; II. soortgelijke verzamelingen, die aan een particulier toebehoren; en III. verzamelingen, eveneens toebehorend aan particulieren, maar waarvan de eigenaren zich jegens de Regering verbonden hebben, ze tot wederopzeggens toe gratis voor het publiek toegankelijk te stellen. Ook voor de pro-

vincie Utrecht is dit boekje een goede en onmisbare gids. Weinigen zullen hebben vermoed, dat zich in ons kleine gewest op zestien verschillende plaatsen museumcollecties bevinden, die door belangstellenden kunnen worden bezocht.

Verzamelingen, behorend tot de eerste categorie, komen in onze provincie voor te Amersfoort, Baarn, Doorn, Loosdrecht, Montfoort, Rhenen, Utrecht, Wijk bij Duurstede, IJsselstein en Zuilen. Zijn er te Doorn twee, te Utrecht — het zal menigeen verbazen — niet minder dan vijftien. Van de tweede rubriek bezit alleen Driebergen een als museum beschouwde particuliere collectie. Van de laatste soort daarentegen zijn er heel wat meer. Men vindt ze te Amerongen, Baarn, Cothen, Doorn, Haarzuilens, Jutphaas, Loosdrecht, Maarssen en Utrecht, in welke laatste stad men er drie aantreft. Zij zijn op bepaalde dagen en uren en op zekere voorwaarden (voorafgaande aanmelding en soms ook introductie) voor het publiek te bezichtigen. De plaatsruimte in ons maandblad laat een volledige opsomming van alle musea en andere collecties, die in onze provincie voorkomen, niet toe. Belangstellenden kunnen daarvoor het gele boekje raad-

plegen, gelijk uiteraard eveneens voor de verzamelingen in de overige delen van ons land (de tien andere provincies en de nog zelfstandige Noordoostpolder).

Voor het aanschaffen er van behoeven zij zich door de prijs, die slechts f 2,50 bedraagt, niet te laten afschrikken.

vdV.

KLEINE MEDEDELINGEN

De Pieterskerk te Utrecht. Ter stijving van het fonds, dat nodig is voor de restauratie van de Pieterskerk, welke ook door onze vereniging ten zeerste zou worden toegejuicht, wordt op 27 November a.s. een bazar gehouden in de Foyer Wallon op het Pieterskerkhof van 15 tot 22 uur. Wij bevelen om deze reden onze leden een bezoek aan deze bazar gaarne aan.

Kerkje te Blauwkapel. Zoals men in de dagbladen kon lezen, is de restauratie van het kerkje te Blauwkapel volgens de plannen van de heer W. Stooker thans verzekerd. De acte waarbij het kerkje aan een daarvoor opgerichte stichting wordt overgedragen is dezer dagen gepasseerd.

Molen te Elst. In aansluiting op hetgeen de heer Bardet in dit nummer over molens schrijft, nemen wij hier op wat de Wijkse Courant van 25 September j.l. meldde over de molen te Elst:

„De korenmolen van de Van Ommerens tussen Elst en Amerongen staat al meer dan twintig jaar op nonactief. Ook de vereniging „De Hollandse Molen” scheen terug te schrikken van het beeld dezer molen, die zijn wrakke wieken ten hemel strekt alsof hij een laatste houvast zocht om zijn bedreigde bestaan nog enige tijd te kunnen rekken. Zo werd dan ook in de lente van dit jaar het doodvonnis over dit alleraardigste korenmolentje geveld. Weer zou een zo vertrouwelijk echt hollands monument uit ons landschap moeten verdwijnen.

De heren Struyken en Van Ree dachten er anders over en hebben letterlijk de deuren bij verschillende instanties en personen plat gelopen om de voorgenomen slooping ongedaan te maken. En dat bereiken zij ook, dank zij de zeer grote medewerking van molenaar Van Ommeren. Het plan tot restauratie is door vele inwoners van Elst en ook uit de omliggende plaatsen met veel sympathie begroet.

Voorals in Amerongen was men er warm

voor. Daar beschouwt men het nu als een erezaak, want men denkt nog steeds met weemoed aan de prachtige zeer oude dorpsmolen, die indertijd plotseling en geruisloos verdwenen was. Daarom wil men juist nu dit prachtige molentje trachten te behouden en hoopt men de actie voor de restauratie tot een goed einde te brengen.

Zo zal dan hopelijk deze molen eens weer vol trots en met vreugde zijn ranke wieken door de lucht draaien. Als een sieraad van de gemeente Amerongen en een onmisbaar element in ons onvolprezen stichtse landschap.”

Cammingha te Bunnik. De heer J. de Kruijf te Bunnik heeft een brief geschreven aan de gemeenteraad ter plaatse, over het huis Cammingha aan de Kromme Rijn. Wij laten deze brief hier volgen en bevelen er graag onze instemming mede.

„Hierbij is ondergetekende zo vrij, beleefd uw aandacht te verzoeken voor wat men zou kunnen noemen een culturele aangelegenheid. Het betreft namelijk de deerniswaardige toestand van het huis Cammingha (historische gegevens er over vindt men in het Kastelenboek van Utrecht blad. 25), en de vraag of het niet mogelijk zou zijn dit van gemeentewege aan te kopen (het liefst met de aansluitende moestuin erbij), te restaureren en in te richten als oudheidkamer (plus eventueel gemeente-archief).

Het gebouw in kwestie toch is historisch waarschijnlijk van niet minder belang dan de toren der hervormde kerk; immers o.m. zijn de gewelven van de begane grond een lust voor het oog van de vakman, ze wijzen terug naar de vroege middeleeuwen en zijn verwant aan sommige gewelfgebouwen in Utrecht en Wijk bij Duurstede.

Een blaam zou het zijn, wanneer dit cultuurmonumentje vroeg of laat onder slopershand moet vallen en geen enkele poging wordt ondernomen te behouden wat nog te behouden is.

In het zich uitbreidende Bunnik moet

toch een categorie der bevolking zijn of komen, die voor deze zaken niet ongevoelig is. Ook de V.V.V. kan wellicht later ingeschakeld worden, gezien het groot aantal trekkers enz., dat hier in de zomer passeert.

Ik moge mede opmerken niet de enige te zijn t.o.v. Cammingha vrome wensen koestert. Enige tijd geleden zeide mij een jonge werkman, heus geen rijkard, maar die een open oog voor deze zaken heeft: „Ik wou dat ik dat gebouw voor een paar honderd gulden kon kopen, ik zou er een verzameling inrichten voor het publiek, dat in een bootje van de overkant van de Kromme Rijn toegang zou moeten verkrijgen”. Nu heeft deze jonge man geen geld, maar een willekeurig iemand, die zulks wel bezit, zou het zelfs met minder edele bedoelingen onze bunnikse samenleving kunnen afsnoepen.

Wordt de gemeente eigenares, dan komt deze op een voor de hand liggende wijze in het bezit van een weliswaar bescheiden doch stijlvol monument, dat als oudheidkamer in te richten ware. Andere dorpen bezitten al langere of kortere tijd een dergelijke instelling. In de directe omgeving kent Zeist thans de Van de Pollstichting, Houten stelt romeinse vondsten in de vestibule van het gemeentehuis ten toon. Echter, als behuizing voor het genoemde doel zou Cammingha niet de minste onder de zusters zijn.

Mij de inrichting en wat er in zou kunnen komen voorstellend, kom ik tot het volgende:

Op de begane grond: Men late hier vooral de mooie overwelfing tot haar recht komen. Bij de ingang een bescheiden gelegenheid een verversing te gebruiken en toiletten.

De uitgestalde voorwerpen kunnen zijn: landbouwwerktuigen en gereedschappen, houten ploeg, kaaspers, gesneden boerenwagenachterschot, het hekje van Jansen van 1845, een oude voorlader zoals die vroeger in de kersenboomgaard werd gebruikt.

Romeinse oudheden: afgietsels van de drie vechtense stenen, nu in het rijksmuseum te Leiden, en romeinse kleinkunst in metaal en aardewerk, en ook munten.

Mevr. Kraay alhier bezit een voorbeeldige „fibula” (romeinse mantelspeld). Had Bunnik eerder een oudheidkamer gekend, de fraaie collectie van haar helaas overleden echtgenoot had er een plaats in

kunnen vinden. Het Centraal Museum in Utrecht is er nu de gelukkige bezitter van.

In de boerderij Kouwenhoven bevindt zich een mooie betegeling in Lodewijk XVI-stijl, in het oude huis van de wagenmaker tegenover het postkantoor een zeer schoon in hout gesneden Lodewijk XIV fries met kroonlijst als schoorsteenmantel. Uit andere oude boerderijen is waarschijnlijk wel een of meer kabinetten, kasten, staartklokken evenals het voorgaande door aankoop of bruikleen te verkrijgen. Ook de wijksche kachel mag niet ontbreken.

Op de bovenverdieping: 1. Zo mogelijk de verzameling Scherpenzeel, de ons welbekende godsdienstleraar, die vele bunnikse antiquiteiten de zijne moet kunnen noemen.

2. Vele tekeningen, water- en olieverfstudies van de hand van ondergetekende vooral uit het tweede kwart onzer eeuw. Van zijn hand zijn ook beschikbaar 24 etsen, eveneens meestal voorstellingen van bunnikse plekjes of de omgeving, voorzien van toepasselijke randtekening, alsmede een nogal uitvoerig manuscript van bij deze etsen behorende beschrijvende tekst.

3. Een bibliotheekje met zo mogelijk alle gegevens omtrent Bunniks historie.

4. Het gemeente-archief.

Als onderwerpen voor wandschildering op de grote wanden van de begane grond enz. kunnen dienen: de aanval op de romeinse versterkingen bij Vechten van de bataafse opstandelingen onder Claudius Civilis (men vergete niet dat mede binnen onze gemeentegrenzen de eerste vrijheidsstrijd op vaderlandse grond in de zéér waarschijnlijke slag bij Vechten werd gestreden).

Een kaart van de oude waterloop van de Rijn, zoals deze door het wagingse bodemonderzoek bekend is geworden.

Een hedendaagse kaart van de gemeente.

Om te besluiten: het was mij een werkelijke behoefte en het lijkt mij een nuttige zaak van algemeen belang het bovenstaande uw raad voor te leggen en misschien is er onder de heren een, die met een variatie op de steeds herhaalde uitspraak van senator Cato in de romeinse senaat ten opzichte van Carthago, als zijn mening eveneens herhaaldelijk te kennen wil geven, dat Cammingha gerestaureerd moet worden.

Ik ben er mij zeer wel van bewust, dat een en ander niet zo in kannen en kruiken zal zijn: maar er is al wat gewonnen, wanneer men zich over iets bezinnen wil en elke zaak moet toch een begin hebben.

In de hoop dan dat men dit „Cammingha oudheidkamer (en eventuele dépendance van het gemeentehuis) niet als geheel en al onbelangrijk zal terzijde schuiven, maar de mogelijkheid ervan ernstig in overweging wil nemen, waarvoor bij voorbaat veel dank, en met de meeste hoogachting, w.g. J. de Kruijf.”

Overpeinzing bij de pomp. Van de hand des heren E. J. Demoed te Oosterbeek, die geregeld over de historie van Doorn schrijft, lezen wij in de Doornse Courant: „Ja, die pomp, ja die oude, trouwe pomp....” Herinnert u zich deze beginregel nog van het pomplied, gepleegd door een zeer achtbaar ingezetene, dat gezongen werd bij de bevrijdingsfeesten in 1945?

Ja, toen was „de pomp” er nog, maar ook dit dorpsmonument viel als slachtoffer van de verkeersmoloch. Zolang ons dorp bestaan heeft, was daar de dorpspomp. Nog in 1811 werd de pomp blijkens de gemeente-rekeningen opnieuw „gezet”. De oude pompput met de grote haal verdween toen, en op de oude welput werd een statige pomp gemetseld, met grote zwengel.

Maar zelfs een pomp is aan de mode onderhevig. Want toen in 1903 het dorp met waterleiding verrijkt werd, bleef de pomp niet achter, en werd daarna vervangen door het ijzeren geval met lantaarn, dat tot de sloping het dorpsplein „sierde”. Een viertal hardstenen paaltjes markeerde het geheel.

Achter die pomp stond tot 1938 het voor de meesten nog wel bekende hotel Lagerweij. Tot omstreeks 1800 stond daar het doornse gerechtshuis — gemeentehuis zouden we thans zeggen — dat echter gesloopt werd.

En daarna is plm. 1810, op de oude plaats door Gijs Lagerweij, een zoon uit een oud doorns landbouwersgeslacht, een nieuwe boerderij annex uitspanning gesticht. Hierdoor ontstond dan een tweede „logement” in ons dorp. Het kastelein-zijn zat de Lagerweij's trouwens wel in het bloed, want Gijs' broer Jan had toen een kroegje in de Kampdwarsweg. Tot het hotel juist voor de oorlog gesloopt werd, bleef het steeds in het bezit van

de familie Lagerweij. Want na de dood van Gijs en later diens weduwe in 1854, zijn achtereenvolgens Jan, Gijs en Henk Lagerweij nog kastelein — of te wel hofhouder — geweest. Hoewel later steeds gesproken werd over hotel Lagerweij, was de oorspronkelijke naam toch „Hotel het Wapen van Doorn”.

Groene Brievenbussen. Behalve de groene brievenbussen in Soestdijk en Jutphaas, waarover in het vorig nummer werd geschreven, kan worden meegedeeld, dat ook Werkhoven zich veruegt in het bezit van een fraaie niet-model geleverde brievenbus. M. R.

Ter navolging. In De Dorpsstem, streekblad voor de Ronde Venen en de Vechtsreek (van 15 October jl.) lezen we de volgende oproep van de heer J. van der Haar, burgemeester van Mijdrecht. Dit voorbeeld dient navolging in andere plaatsen! Aldus schrijft de burgemeester: „Mijnzijds worden pogingen in het werk gesteld om te komen tot de opbouw van een goed gedocumenteerd foto-archief over de gemeente Mijdrecht.

Hiervoor is nodig, dat ik de beschikking verkrijg over oude foto's en oude prentbriefkaarten, waarop afbeeldingen voorkomen van oude, nog bestaande, reeds afgebroken of verbrande gebouwen in deze gemeente. Foto's van in aanbouw zijnde objecten, uit het recente of verre verleden, en foto's van bijzondere gebeurtenissen hebben eveneens waarde voor het door mij beoogde doel.

Langs deze weg wil ik een beroep doen op de inwoners dezer gemeente, mij bij de opbouw van dit, uit cultureel en historisch oogpunt zo belangrijke, foto-archief behulpzaam te zijn.

Ik verzoek een ieder, die over foto-materiaal, als hierbovenbedoeld beschikt, contact op te nemen met de secretarie dezer gemeente.

Van oude foto's, waarvan maar één exemplaar bestaat, zou een afdruk kunnen worden gemaakt. Van foto's, waarvan meer exemplaren in het bezit van dezelfde eigenaar zijn, zou één exemplaar ten behoeve van het gemeentelijk foto-archief kunnen worden afgestaan.

Indien de door mij voorgestelde actie slaagt, zou te zijner tijd eventueel een tentoonstelling kunnen worden georganiseerd, waardoor een ieder gelegenheid krijgt het resultaat der gehouden actie te bezichtigen.”